

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเรื่อง “การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมที่มีผลต่อคตินิยมเชื่อ พิธีกรรมและวิธีการสร้างพระพุทธรูปปูนปั้นขนาดใหญ่ของล้านนา” โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ วิจัยเชิงพรรณนา (Qualitative Research) ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของการสร้างพระพุทธรูปปูนปั้นขนาดใหญ่ของล้านนาทั้งในด้าน คตินิยมเชื่อและพิธีกรรมการสร้างพระพุทธรูปปูนปั้นขนาดใหญ่ของล้านนา การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมที่มีผลต่อรูปแบบ พิธีกรรมและวิธีการสร้างพระพุทธรูปปูนปั้นขนาดใหญ่ของล้านนา โดยมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยดังนี้

- 1) การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2) กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย
- 3) สร้างเครื่องมือในการวิจัย
- 4) ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล
- 5) การวิเคราะห์ข้อมูล

1. รูปแบบการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการวิจัย ดังนี้

1.1 การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เป็นการรวบรวมข้อมูลและค้นคว้าจากเอกสาร ได้แก่

1.1.1 เอกสาร ตำรา บทความ วารสาร หรือเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ คตินิยมเชื่อ พิธีกรรมและกรรมวิธีการสร้างพระพุทธรูปปูนปั้นขนาดใหญ่ของล้านนา

1.1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยศึกษาจากวิทยานิพนธ์ เรื่องที่เกี่ยวข้องกับ คตินิยมเชื่อ พิธีกรรมและกรรมวิธีการสร้างพระพุทธรูปปูนปั้นขนาดใหญ่ของล้านนา เพื่อเป็นความรู้พื้นฐานที่จะช่วยในการศึกษาและใช้ประกอบการเขียนวิทยานิพนธ์

1.2 การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) พระสงฆ์ เจ้าภาพในการสร้างผู้รู้ด้านการสร้างและประกอบพิธีกรรม ประชาชนผู้ศรัทธา รวมทั้งสิ้น 30 คน การสัมภาษณ์

(Interview) เป็นการสัมภาษณ์โดยผู้เก็บข้อมูล หรือผู้สัมภาษณ์จะต้องพูดคุย ชักถาม หรือสนทนากับผู้ตอบหรือผู้ให้ข้อมูลตามข้อคำถามที่กำหนดไว้ในการสัมภาษณ์ ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ทั้งแบบที่มีโครงสร้าง (Structure Interview)

1.3 การสังเกต (Observation) เป็นวิธีเก็บรวบรวมข้อมูลโดยผู้รวบรวมข้อมูล จะเข้าไปทำการสังเกตพฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมายการประกอบพิธีกรรม และการสร้างพระพุทธรูปปูนปั้นขนาดใหญ่ของล้านนา โดยใช้แบบสังเกตที่กำหนดขึ้น เพื่อแสวงหาความรู้หรือข้อมูลที่จะใช้ในการวิจัยโดยตรง ซึ่งเป็นวิธีการที่ผู้สังเกตได้สัมผัสกับสิ่งที่ต้องการรวบรวมข้อมูลด้วยการสังเกต จะทำให้ได้ข้อมูลที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงมากขึ้น โดยใช้ประสบการณ์ของผู้สังเกตเข้าช่วยในการเก็บข้อมูลมีความแม่นยำถูกต้องมากขึ้น

1.4 แบบสำรวจชุมชน เป็นการสำรวจแบบเฉพาะเจาะจง เพื่อให้ได้ข้อมูลของชุมชนที่เป็นเป้าหมาย ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันในด้านต่าง ๆ เช่น การเปลี่ยนแปลงทางกายภาพ วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ ค่านิยม ความสัมพันธ์ทางสังคมในชุมชน เพื่อช่วยในการอธิบายทำความเข้าใจปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น โดยมีรายละเอียดในการสำรวจชุมชนดังนี้

1.4.1 ลักษณะของประวัติข้อมูลชุมชน (Community Profile)

- 1) ชื่อชุมชน
- 2) ตำบล
- 3) อำเภอ
- 4) จังหวัด
- 5) ผู้ใหญ่บ้าน
- 6) ประวัติความเป็นมา

1.4.2 ลักษณะทั่วไปของตำบล

- 1) ที่ตั้งของตำบล
- 2) ลักษณะภูมิประเทศ
- 3) ขนาด
- 4) ประชากร
- 5) ลักษณะสำคัญ

1.4.3 แบบแผนการเศรษฐกิจ

- 1) ลักษณะที่ดิน
- 2) อากาศ
- 3) ฤดูกาล

4) พืชผล

5) วิธีการกรรมการเกษตร

1.4.4 ระบบคมนาคม

1.4.5 แบบแผนการเกษตรฤดูกาล

1.4.6 ลักษณะชุมชน

1) ที่ตั้งชุมชน

2) ลักษณะภูมิประเทศ

3) ขนาด

4) ประชากร

5) ลักษณะสำคัญ

1.4.7 ข้อมูลเกี่ยวกับ

1) กลุ่มชาติพันธุ์

2) วัฒนธรรม

3) ความเชื่อและศาสนา

1.4.8 ลักษณะทางสังคมและเศรษฐกิจ

1) แบบแผนอาชีพ

2) แหล่งที่มาของรายได้

3) การตลาด

4) รายจ่าย

5) คุลรายรับรายจ่าย

1.4.9 สถานการณ์สิ่งแวดล้อม

1) น้ำดื่ม น้ำใช้

2) แหล่งน้ำ

3) ส้วมและการกำจัดขยะ

1.4.10 สภาวะทางสุขภาพ

1) ปัญหาสุขภาพที่สำคัญ

2) โรค

3) การให้ภูมิคุ้มกันและการควบคุม

1.4.11 ทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญ

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง (Population and Sampling Procedures)

เพื่อให้การวิจัยได้ข้อมูลที่ครบถ้วนสมบูรณ์ ผู้วิจัยได้กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างดังต่อไปนี้เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่

2.1 พระสงฆ์จำนวน 5 รูป ได้จากการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากกลุ่มพระสงฆ์ที่เคยสร้างพระพุทธรูปปูนปั้นขนาดใหญ่ได้แก่

2.1.1 พระครูสัทธาภิรัต เจ้าอาวาสวัดบุญนาค ตำบลบ้านหวาง อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย

2.1.2 พระครูประวิตรรรคุณ วัดสวนดอก ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

2.1.3 พระครูโสภณคิลปาคม เจ้าอาวาสวัดมิ่งเมือง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

2.1.4 พระครูวิระศาสตร์โสภณ เจ้าอาวาสวัดจำบอน ตำบลดอยลาน อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

2.1.5 พระครูสมุห์นวัตถกรณ์ อริยมณี เจ้าอาวาสวัดดงหนองเป็ด ตำบลรอบเวียง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

ซึ่งพระภิกษุทุกรูปล้วนเป็นผู้มีประสบการณ์ในการสร้างพระพุทธรูป หรือมีส่วนร่วมในพิธีกรรม หรือเป็นผู้เคยประกอบพิธีกรรมในการสร้างพระพุทธรูปปูนปั้นขนาดใหญ่ของล้านนาแล้วทั้งสิ้น และมีความเต็มใจในการให้ข้อมูลในการวิจัย

ทั้งนี้ ประเด็นการศึกษา คือ ประวัติความเป็นมาและประสบการณ์ของการสร้างพระพุทธรูป ขั้นตอนการประกอบพิธีกรรมการสร้างพระพุทธรูป วัตถุมงคลต่าง ๆ ที่นำมาสร้างและบรรจุในองค์พระ และเหตุหรือแรงบันดาลใจในการสร้างพระพุทธรูปปูนปั้นขนาดใหญ่

2.2 เจ้าภาพในการสร้างพระพุทธรูปปูนปั้นขนาดใหญ่ จำนวน 5 คน

ได้จากการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากผู้ที่เคยเป็นเจ้าภาพสร้างพระพุทธรูปปูนปั้นขนาดใหญ่ ได้แก่

2.2.1 นางอัมพร สิริวิบูล

2.2.2 แม่ชี ดร.รัชดา อมาตยกุล

2.2.3 ดร.อัญชลี กีบปิ่นส์

2.2.4 นายสิริวัฒน์ เขียวปัญญา

2.2.5 นายนภา เทพอุบล

ซึ่งเป็นผู้มีประสบการณ์ในการเป็นเจ้าภาพสร้างพระพุทธรูปปูนปั้นขนาดใหญ่ของล้านนาแล้วทั้งสิ้น และมีความเต็มใจในการให้ข้อมูลในการวิจัย

ทั้งนี้ประเด็นการศึกษาคือ ประวัติความเป็นมาและ เหตุหรือแรงบันดาลใจในการสร้างพระพุทธรูปปูนปั้นขนาดใหญ่

2.3 ผู้รู้ด้านการสร้างและประกอบพิธีกรรมจำนวน 5 คน

ได้จากการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากกลุ่มผู้รู้ที่เคยประกอบพิธีกรรมสร้างพระพุทธรูปปูนปั้นขนาดใหญ่หรือเคยแปล และปริวรรตอักษรล้านนาที่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรม และวิธีการสร้างพระพุทธรูปปูนปั้นขนาดใหญ่ของล้านนาได้แก่

2.3.1 ดร.พรศิลป์ รัตนชูเดช

2.3.2 นายวรวัฒน์ เขียวด้บ

2.3.3 นายศรีเลา เกษพรหม

2.3.4 นายสมเกียรติ ใจบุญ

2.3.5 นายวุฒิกร น้อยเงิน

ซึ่งเป็นผู้มีประสบการณ์ในการประกอบพิธีกรรมในการสร้างพระพุทธรูปปูนปั้นขนาดใหญ่ของล้านนาแล้วทั้งสิ้น หรือเป็นผู้แปลหรือเชี่ยวชาญ ในอักษรล้านนาที่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรมการสร้างพระพุทธรูป และมีความเต็มใจในการให้ข้อมูลในการวิจัย

ทั้งนี้ ประเด็นการศึกษาคือ ที่มาของเอกสาร ตำรา ประสบการณ์ของประกอบพิธีกรรมการสร้างพระพุทธรูป ความหมายและขั้นตอนการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ วัตถุมงคลต่าง ๆ ที่นำมาสร้างและบรรจุในองค์พระ และเหตุหรือแรงบันดาลใจในการสร้างพระพุทธรูปปูนปั้นขนาดใหญ่

2.4 ประชาชนผู้ศรัทธาจำนวน 10 คน

ได้แก่ ผู้ที่นับถือพุทธศาสนา ทราบประวัติความเป็นมาของชุมชน เป็นผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชนที่มีการสร้างพระพุทธรูปปูนปั้นขนาดใหญ่มาเป็นเวลานานพอที่ทราบความเป็นมาของการสร้างหรือมีส่วนร่วมในการสร้างหรือการประกอบพิธีกรรม ในการสร้างพระพุทธรูปปูนปั้นขนาดใหญ่ของล้านนาหรือในพื้นที่เป้าหมายที่กำหนดไว้ว่าเป็นพื้นที่ขอบเขตของการศึกษา ตามหัวข้อ 1.5 ได้แก่

2.4.1 พระดวงจันทร์ ดวงสนิท

2.4.2 พระมหาสง่า ไชยวงศ์

2.4.3 พระอานันท์ คำจันทร์

2.4.4 ดร.เทพประวิณ จันทร่แรง

- 2.4.5 นายอินทำ นิลคง
- 2.4.6 นายปฐมาศิลป์ อัครเมืองคำ
- 2.4.7 นายสุทัศน์ เหล็กศรีสืบ
- 2.4.8 นายวุฒิไกร คำนบุญเรือง
- 2.4.9 นางสาวชนิกานต์ สาระสินธุ์
- 2.4.10 นายวรพัตร ลำมะศักดิ์

2.5 พระพุทธรูปปูนปั้นขนาดใหญ่ในด้านพุทธศิลป์แบบล้านนาในอดีต จำนวน 2 องค์

- 2.5.1 พระเจ้าตนหลวง วัดศรีโคมคำ อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา
- 2.5.2 พระประธานวัดพระเจ้าตาเขียว ตำบลบ้านเรื่อน อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน

2.6 พระพุทธรูปปูนปั้นขนาดใหญ่ที่สร้างแบบพุทธศิลป์แบบล้านนาในปัจจุบัน จำนวน 3 องค์

- 2.6.1 พระพุทธรูปปูนปั้นพระประธานสำนักสงฆ์วัดคอยทุ่งปล่อง ตำบลหางว อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย
- 2.6.2 พระพุทธรูปปูนปั้นพระประธานสำนักสงฆ์วัดพระธาตุคอยตอง ตำบลม่วงชุม อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย
- 2.6.3 พระพุทธรูปปูนปั้นพระประธานวัดดงหนองเป็ด ตำบลรอบเวียง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม แบบสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม และแบบสำรวจชุมชน ดังนี้

เครื่องมือที่ช่วยในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่

3.1 แบบการสัมภาษณ์ (Interview)

3.1.1 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและแบบไม่มีโครงสร้าง ใช้สัมภาษณ์

พระภิกษุ กลุ่มผู้รู้ เจ้าภาพผู้สร้างเพื่อศึกษาเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของการสร้างพระพุทธรูปปูนปั้นขนาดใหญ่ ขั้นตอนและพิธีกรรม กรรมวิธีการสร้าง และผลกระทบที่เป็นปัจจัยให้มีความเชื่อในการสร้างพระพุทธรูปปูนปั้นขนาดใหญ่

3.1.2 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ใช้สัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องหรือประชาชน ผู้ศรัทธา ในประเด็นความเชื่อ ความพึงพอใจ และเหตุผลของการเข้าไปมีส่วนร่วม และผลกระทบที่มีต่อชุมชนในการสร้างพระพุทธรูปปูนปั้นขนาดใหญ่

3.1.3 แบบสังเกต (Observation) โดยผู้วิจัยกำหนดประเด็นที่ต้องสังเกต เมื่อเข้าไปร่วมการประกอบพิธีกรรม และกรรมวิธีการสร้างพระพุทธรูปปูนปั้นขนาดใหญ่ เพื่อสังเกต พฤติกรรมด้านการกระทำ แบบแผนการกระทำ ความหมาย ความสัมพันธ์ ความร่วมมือ ในกิจกรรมในชุมชนและสภาพสังคม

1) **แบบสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม** ผู้วิจัยใช้แบบสังเกตเพื่อจับบันทึก พฤติกรรมและปรากฏการณ์ในชุมชนด้านการใช้ชีวิตประจำวัน กิจกรรม และวิถีชีวิตของชาวบ้าน ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างพระพุทธรูปปูนปั้นขนาดใหญ่ ค่านิยม และการประกอบพิธีกรรม หรือ ประเพณีการบอญ์พระพุทธรูปปูนปั้นขนาดใหญ่

3.2 แบบสำรวจชุมชน

ผู้วิจัยกำหนดประเด็นในแบบสำรวจชุมชน คือ ข้อมูลสภาพทั่วไปของชุมชน สภาพทางสังคม ซึ่งสัมภาษณ์จากผู้นำในชุมชน 1 คน และประชาชนผู้มีศรัทธา 2 คน

การดำเนินการสร้างเครื่องมือในการวิจัย แบ่งเป็นขั้นตอนได้ดังนี้

- 1) ศึกษาจากเอกสาร วารสาร บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2) กำหนดขอบข่ายการสร้างเครื่องมือให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย
- 3) สัมภาษณ์ ปรึกษาบุคคลที่เกี่ยวข้องหรือผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับการสร้างพระพุทธรูปปูนปั้นขนาดใหญ่ในด้านต่าง ๆ มาประกอบ เป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือ
- 4) การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In Depth Interview) ทั้งแบบมีโครงสร้างและไม่มีโครงสร้าง โดยจะต้องมีประเด็นโครงสร้างคำถามให้ครอบคลุมประเด็นดังต่อไปนี้คือ ภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่าง บริบททั่วไปของพื้นที่เป้าหมาย ประวัติความเป็นมา พัฒนาการของชุมชน คติและความเชื่อ และการประกอบพิธีกรรมในการสร้างพระพุทธรูปปูนปั้นขนาดใหญ่ และผลกระทบในด้านการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อการสร้างพระพุทธรูปปูนปั้นขนาดใหญ่
- 5) นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นเสนอต่อคณะกรรมการที่ปรึกษา งานวิจัย และผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และสำนวนในแบบสัมภาษณ์
- 6) นำร่างแบบสัมภาษณ์มาแก้ไขปรับปรุงตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาหรือผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนะแล้ว นำแบบสัมภาษณ์ไปไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่าง ตามที่กำหนดไว้แล้ว

7) เรียบเรียงและจัดพิมพ์แบบสัมภาษณ์แล้วทำแบบสัมภาษณ์แล้วทำแบบสัมภาษณ์ไปใช้เก็บข้อมูล

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล (Data Collection)

4.1 การเข้าพื้นที่ หลังจากได้กรอบแนวคิดในการจัดทำวิจัยแล้ว ผู้วิจัยจะทำการสำรวจพื้นที่ที่ทำการวิจัย ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกพื้นที่ที่จะเข้าไปเก็บข้อมูลดังนี้

4.1.1 พระพุทธรูปปูนปั้นขนาดใหญ่ในด้านพุทธศิลป์แบบล้านนาในอดีต
จำนวน 2 องค์

- 1) พระเจ้าตนหลวง วัดศรีโคมคำ อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา
- 2) พระประธานวัดพระเจ้าตาเจียว ตำบลบ้านเรือน อำเภอป่าซาง จังหวัด

ลำพูน

4.1.2 พระพุทธรูปปูนปั้นขนาดใหญ่ที่สร้างแบบพุทธศิลป์แบบล้านนาในปัจจุบัน
จำนวน 3 องค์

- 1) พระพุทธรูปปูนปั้นพระประธานสำนักสงฆ์วัดคอยทุ่งปล่อง ตำบล
หาง อำเภอกะปง จังหวัดเชียงราย
- 2) พระพุทธรูปปูนปั้นพระประธานสำนักสงฆ์วัดพระธาตุสร้อยทอง
ตำบลคอยลาน อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย
- 3) พระพุทธรูปปูนปั้นพระประธานวัดดงหนองเป็ด ตำบลรอบเวียง อำเภอ
เมือง จังหวัดเชียงราย

4.2 คัดเลือกผู้ให้ข้อมูล ผู้วิจัยจะทำการคัดเลือกผู้ที่จะให้ข้อมูลหลัก แบบเจาะจงโดยกำหนดไว้ ดังนี้ คือ เจ้าภาพในการสร้าง 5 คน พระสงฆ์ 5 รูป ผู้รู้ด้านการสร้างและประกอบพิธีกรรม 3 คน ประชาชนผู้ศรัทธา 10 คน รวมทั้งสิ้น 23 คน

4.2.1 การติดต่อผู้ให้สัมภาษณ์ หลังจากผ่านการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลแล้วผู้วิจัยจะทำการติดต่อกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลเพื่อทำการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกเป็นรายบุคคล

4.3 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

โดยมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

4.3.1 ทำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล จาก มหาวิทยาลัยสุโขทัย-ธรรมาธิราชไปถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเช่น

- 1) วัดที่มีการสร้างพระพุทธรูปปูนปั้นขนาดใหญ่
- 2) สถาบันที่ผู้มีความรู้เกี่ยวข้องสังกัดอยู่
- 3) องค์กรต่างๆ หรือหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการขอข้อมูล

4.3.2 นำแบบการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In Depth Interview) แบบสังเกต (Observation) แบบสำรวจชุมชน ที่ตรวจสอบและแก้ไขเสร็จเรียบร้อยแล้วลงเก็บข้อมูลในภาคสนาม

4.3.3 รวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การสังเกต และการสำรวจชุมชน

4.3.4 นำข้อมูลทั้งหมดไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4.4 การจัดทำข้อมูล

โดยคำนึงถึงคุณภาพของข้อมูลเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่ต้องการและสมบูรณ์ ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบข้อมูลและตรวจสอบความครบถ้วนและคุณภาพของข้อมูล รวมทั้งผลสรุปของการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้วิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation Method) ซึ่งมีวิธีการตรวจสอบข้อมูล 2 วิธี ดังนี้

4.4.1 การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้าด้านเวลา (Time Triangulation) โดยนำข้อมูลที่ได้จากภาคสนามการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และข้อมูลที่ได้จากเอกสาร หรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบระหว่างเวลาโดยหาเวลาต่างกัน ข้อมูลที่เก็บได้จะเหมือนกันหรือไม่ ทั้งนี้เพื่อยืนยันความเที่ยงตรงของข้อมูล

4.4.2 การตรวจสอบสามเส้าด้านระเบียบวิธี (Methodological Triangulation) โดยใช้เทคนิคการเก็บรวบรวมข้อมูลด้านที่ต่าง ๆ หลาย ๆ วิธี เพื่อรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกัน สำหรับการศึกษาวิจัยนี้ ใช้เทคนิควิธีการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม การทำไคอะแกรมชีวหรือทราบถึงภูมิหลังของประชากร เป้าหมาย หรือผู้ให้สัมภาษณ์ ซึ่งหากข้อมูลที่ได้มามีความแตกต่างหรือขัดแย้งกัน ผู้วิจัยจะเข้าไปเก็บรวบรวมข้อมูล และเข้าไปคลุกคลีในชุมชนหลายครั้ง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สอดคล้องกันกับช่วงแรก และหากข้อมูลที่ได้ทำการตรวจสอบแล้วปรากฏว่าเป็นข้อมูลที่เหมือนกันและน่าเชื่อถือ ถือว่าเป็นข้อมูลที่ต้องการแล้ว หลังจากนั้นจะนำผลการศึกษามาทำการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ในลักษณะของการเขียนรายงานการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Method) ต่อไป

4.5 การตรวจสอบข้อมูล

เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยมีความถูกต้องและสมบูรณ์ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบข้อมูลเพื่อหาความน่าเชื่อถือได้ของข้อมูลและตรวจสอบหาความครบถ้วนของคุณภาพข้อมูล

ตลอดจนผลสรุปของการวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า(Triangulation) ซึ่งมีวิธีการตรวจสอบข้อมูล 2 วิธี ดังนี้

4.5.1 การตรวจสอบแบบสามเส้าด้านเวลา (Time Triangulation) โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาภาคสนาม การสังเกตพฤติกรรม การสัมภาษณ์บุคคล การสำรวจชุมชน และข้อมูลจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาวิเคราะห์เปรียบเทียบระหว่างเวลา หากเวลาต่างกันข้อมูลที่ได้เหมือนกันหรือไม่ เพื่อยืนยันความเที่ยงตรงของข้อมูล

4.5.3 การตรวจสอบสามเส้าด้านระเบียบวิธี (Methodological Triangulation) คือใช้เทคนิควิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลด้านต่าง ๆ หลายวิธีเพื่อรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกันโดยในการศึกษานี้ใช้เทคนิควิธีการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก การสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม การสำรวจชุมชน เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการสร้างพระพุทธรูปปูนปั้นขนาดใหญ่ ประกอบกับการศึกษาจากแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมที่มีผลต่อคติความเชื่อและพิธีกรรมการสร้างพระพุทธรูปปูนปั้นขนาดใหญ่ร่วมด้วย หากข้อมูลที่ได้แตกต่างขัดแย้งกัน ผู้วิจัยจะเข้าไปเก็บรวบรวมข้อมูลจะเข้าไปคลุกคลีชุมชนหลาย ๆ ครั้ง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สอดคล้องกันกับช่วงแรกและหากข้อมูลที่ได้ทำการตรวจสอบแล้วปรากฏว่าเป็นข้อมูลที่เหมือนกันน่าเชื่อถือ ถือว่าเป็นข้อมูลที่ถูกต้องแล้ว จากนั้นนำผลการศึกษามานำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นลักษณะการเขียนรายงานการวิจัยเชิงบรรยาย

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 ก่อนที่จะทำการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมด ผู้วิจัยจะตรวจสอบความเที่ยงตรงของข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อมูลทั้งหมดมาอย่างถูกต้องครบถ้วน หลากหลาย และเพียงพอสำหรับเรื่องที่วิจัย และนำไปวิเคราะห์ต่อไป

5.2 พิจารณาแหล่งที่มาของข้อมูล เช่น พิจารณาความสม่ำเสมอของข้อมูลที่ได้มาใช้ในเวลาต่างกันแต่เรื่องเดียวกัน ซึ่งจะมีแหล่งข้อมูลที่สำคัญดังนี้ คือ เจ้าภาพในการสร้าง 5 คน พระสงฆ์ 5 รูป ผู้รู้ด้านการสร้าง ผู้ประกอบพิธีกรรม 3 คน ประชาชนผู้ศรัทธา 10 คน และแหล่งรวบรวมข้อมูลอื่น ๆ ซึ่งเป็นแหล่งที่มาของข้อมูลที่สำคัญ ๆ เพื่อใช้ในการวิเคราะห์

5.3 ช่วงเวลาที่เก็บข้อมูล โดยการตรวจสอบการเก็บข้อมูลในแต่ละช่วงเวลาเพื่อนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบ

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจะใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) โดยผู้วิจัยเริ่มวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการจัดระบบข้อมูลด้วยการจัดระบบข้อมูล แยกประเภทข้อมูล ตามประเด็นกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัยและทำความเข้าใจข้อมูลต่าง ๆ ที่รวบรวมมาโดยการ วิเคราะห์จากเนื้อหาซึ่งศึกษาโดยละเอียดตามการวิเคราะห์ดังนี้ คือ โดยการนำข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ ข้อมูลที่ใช้จากการวิเคราะห์เอกสาร ส่วนข้อมูลที่ได้จากการสังเกตการณ์การสัมภาษณ์แบบ เจาะลึก (In Depth Interview) การสำรวจชุมชนที่จะใช้วิธีการวิเคราะห์ด้วยการจำแนกประเภท ข้อมูล การเปรียบเทียบข้อมูล และสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย

